

Hedblomster – Havängs evighetsblomma

Av de blommor som ses sommartid i Haväng och bland den palett av färger som de alla utgör ger hedblomster med sin guldgula färg en speciell karaktär åt heden.

Hedblomster (*Helichrysum arenarium*) trivs bra på den öppna sandiga heden i Haväng där den blommar flitigt under juli till augusti t.o.m. in i september.

Hedblomster växer i den sydligaste delen av Sverige men mest i Skåne. Den förekommer ofta i mindre bestånd och har gula blomkorgar som påminner om en kvast. Bladen och stjälkarna är silvergrå och ludna och har en filtliknande yta. Just den ludna ytan verkar vara ett skydd för växten genom att det kan stå emot soljusets inverkan men också att förhindra vattenavdunstning. Den tål alltså torka och trivs i uppluckrad kalhaltig sandig mark, gärna där betande djur trampat och rört om vegetationen, karaktäristiskt just för sandstäppen i Haväng.

Hedblomster är fridlyst enligt Artskyddsförordningen eftersom bestånden minskat då den gärna plockats som eternell. I och med att den behåller sin färg, form och även sin curryliknande doft när den torkat har den kallats evighetsblomma. Det berättas i bygden att förr plockade man den för att binda vackra kransar vilket med fördel kunde göras p.g.a. de mjuka formbara stjälkarna.

Idag vet vi att värna om hedblomster är att värna om en mångfald av arter. Det finns nämligen en ovanlig liten fjäril, mjölfly (*Eublemma minutata*) som tillhör familjen nattflyn som har hedblomster som enda värdväxt. Den liksom hedsidenbi (*Colletes fodiens*) som specialiserat sig på att samla pollen från hedblomster är båda hotade arter enligt Artdatabankens rödlista. Så låt oss främja hedblomsters bevarande och därmed också biologisk mångfald.

/SBR

Hedblomster. Foto: Susanne Brogårdh-Roth

Årets Havängsvandring ägde rum söndagen den 2 augusti under ledning av arkeologen Bertil Helgeson.

Drygt 75 intresserade personer följde med stor uppmärksamhet hans spännande berättelser om livet i Havängsbygden genom årtusendena från ti-

den för cirka femtusén år sedan då dösen byggdes till hamnanläggningen vid åmynningen och fisket i Örakaren under de senaste århundradena.

Vandringen avslutades vid de magnifika bautastenarna bredvid Örakarsgården som Bertil menade var resten av en skeppsättning.

Gladan – backarnas eleganta flygare

Gladan, eller röda gladan som den egentligen heter till skillnad från den sällsynta bruna gladan, utgör ett spektakulärt inslag i Havängsområdets miljö. Den utnyttjar skickligt vindarna till att glida fram, ofta lågt över backarna spanande efter något ätbart på marken. De långa smala vingarna och den tydligt urnupna stjärten som den vrider och böjer är de mest karakteristiska kännetecknen.

Gladan som är Skånes landskapsfågel och Tomelillas kommunvapen förekommer numera inte bara i Skåne utan också i flera angränsande landskap. Under 1960- och 1970-talen var gladan praktiskt taget helt försvunnen från Sverige beroende både på förföljelse och på miljögifter i jordbruket som spreds i näringskedjorna. När bägge dessa hot minskade och samtidigt en viss stödutfordring skedde - framför allt i trakten av Tomelilla - ökade beståndet snabbt. En hel del glador övervintrar idag i Skåne, många av dem i Fyledalen. Idag beräknas över 2000 par häcka i Skåne.

Gladan livnär sig på allehanda djur alltifrån större insekter till grodor, fågelungar och sorkar. Döda djur utgör en stor del av föda; Ibland kan man se glador spana efter trafikdödade djur längs större vägar. Boet bygger den av kvistar och grenar i höga träd ofta tar den över bon gjorda av andra rovfåglar.

En som i många år njutit av att se gladans flykt över backarna kring Haväng är Agne Brogårdh på Stigalund. Agne menar att det är gladan som Michael Wie-

Gladan spanar över Stigalund. Foto: Jan Jonasson

he och Björn Afzelius besjunger i visan "Mitt hjärtas fågel":

*Då flyger mitt hjärtas fågel.
Då stiger den upp mot skyn.
Då svävar den över markerna,
och högt över skogens bryn.*

HR 1 nov 2015.

Havängskvällen den 10 juli hade två underhållare som båda kommer från Vitemölla och som båda är konstnärer. Hasse Karlsson är en välkänd och etablerad bildkonstnär med akvarellen som specialitet och Johan Sölscher som är musiker med gitarren som specialitet och medan Hasse skapade några fantastiska bilder så spelade Johan underbar musik på sin akustiska gitarr. Detta året hade vi bättre tur med vädret och det blev en härlig kväll som lockade ett hundratal besökare till Lindgrens Länga

Ordföranden har ordet

På årsmötet den 11 juli valdes två nya styrelseledamöter, Elisabet Zetterholm-Falk och Lennart Viberg, övriga ledamöter är Agne Brogårdh, Susanne Brogårdh-Roth, Gösta Bengtsson, Henning Rodhe, Lars Niklasson (kassör) och Lars Holmqvist (ordförande). På mötet avtackades också Christina Drotz-Jonasson och Jan Jonasson som lämnade styrelsen.

Elisabet driver tillsammans Ulf Pyk, Emelie Pyk och Sarah Jones, lantbruk med får och hästar på militärens mark och bor på Örakarsgården.

Lennart har under många år haft hus i Havängs Sommarby men bor nu i det hus där laxfiskaren Gunnar Hansson bodde och delar sin tid mellan Haväng och Lund.

Sommaren och hösten har varit händelserika i Haväng och har dessutom präglats av stormar och dessa tycks aldrig ta slut. En kraftig ostlig storm mitt i sommaren krävde tragiskt nog två liv när en pappa och hans tonåriga dotter omkom och återigen blir vi påminda om hur farligt havet blir vid stark pålandsvind och hur svårt det är för besökare att förstå detta även om det finns varningsskyltar på tre språk. Den stora NATO-övningen kulminerade med en landstigning på Ravlunda skjutfält och den lördagen kommer många att minnas länge. Backarna var fulla av folk som ville se denna enorma manöver som startade tidigt på morgonen med svärmar av helikoptrar, som följdes av olika landstigningsfarkoster och på eftermiddagen avslutades övningen med att två B-52 bombplan som startat på ostkusten i USA gled in över Hanöbukten för att sedan fälla minor vid Bornholm innan de återvände till sin bas.

Projektet SandLife har under hösten skapat många tusen kvadratmeter sandblottor men som tur är så är det på skjutfältet i stället för på Lindgrens backar som det var planerat. Grävmaskinerna har varit igång mellan skjutfältets södra gräns och Knäback och den så karakteristiska heden har fått stora sår. Under de sista 30 åren har man flera gånger försökt att skapa sandstopp på skjutfältet men det har hitintills misslyckats och jag tror att det blir likadant denna gången trots alla miljöerna som har lagts ner på detta projektet.

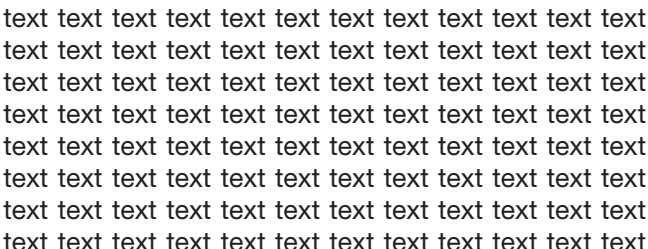
Under hösten har två havsörnar hållit till runt Verkeåns mynning och de har jagat både till havs och på land och det är en mäktig syn att se dessa jättelika fåglar flyga tätt över backarna eller kalasa på en laxöring på stranden. Tyvärr så har också två sälar strandat och dött vid Stenören och antagligen har de skadats i en av stormarna eller i något fiskeredskap.

Laxfällorna som nyligen renoverades har börjat att förfalla igen på grund av att det läcker vatten runt träbeläggningen och vi har haft ett möte med Carl Piper för att diskutera hur vi skall kunna stoppa förfallet innan det är för sent och entreprenören och Högstads Gods kommer att reparera fällorna till sommaren.

Vi gratulerar Henning Rodhe, som inte bara är styrelseledamot i HMF och sommarboende i Havängsgården, utan även professor i kemisk meteorologi vid Stockholms universitet och har fått Volvos Miljöpris 2015 för sitt banbrytande arbete med att kartlägga partiklar och andra luftföroreningar och hur dessa påverkar klimat, ekosystem och människors hälsa. Henning tog emot priset på 1,5 miljoner vid en ceremoni i Stockholm den 25 november.

Rubrik

Text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text
text text text text text text text text text text text

The bottom half of the page features a large, solid black rectangle. Within this rectangle, there is a complex pattern of white text. The text consists of multiple rows of words like "Text" and "text" arranged in a way that creates a textured, almost woven appearance. The letters are thin and closely spaced, contributing to the overall dark and intricate look of the lower section.[illegible]